

Sodelovalno delo v spletni učilnici Moodle na primeru obravnav domačega branja

Cooperative Learning in Moodle Learning Environment Based on the Example of Required Reading Discussion

Dragica Brinovec

dragica.brinovec@guest.arnes.si
Poženelova ulica 7, 3270 Laško

Povzetek

Prispevek prikazuje primer praktične uporabe učnega okolja Moodle v 7. razredu osnovne šole pri predmetu slovenščina, in sicer na primeru obravnave domačega branja. Z učnim okoljem Moodle združujemo klasično in spletno učilnico, spodbujamo motivacijo za branje pri osnovnošolcih ter hkrati razvijamo digitalno pismenost – temeljno učno kompetenco v novem učnem načrtu za slovenščino. Kombinirano učenje in poučevanje (s klasično in spletno učilnico) omogoča brezmejno ustvarjalnost, tako učencem kot učiteljem, spodbuja sodelovalno delo, razvija pozitivne odnose med učenci kakor tudi med učenci in učiteljem ter v vzgojno-izobraževalni proces uvaja partnerski odnos kot novo dimenzijo učenja in poučevanja.

Ključne besede: učno okolje Moodle, 7. razred OŠ, slovenščina, domače branje, motivacija za branje, digitalna pismenost, pozitivni odnosi, sodelovalno delo, partnerski odnos

Abstract

This paper introduces the practical use of Moodle Learning Environment in 7th grade of primary school in Slovene language teaching on the example of required reading discussion. Moodle learning environment combines "classic" and digital classroom increases reading motivation in primary school children and helps develop digital literacy – the fundamental learning competence in a new curriculum for Slovene language. Combining classic and digital learning environment enables the shift in student – teacher roles. Students are no longer passive recipients of information transmitted by a teacher or textbook. On the other hand, the teacher is not the centre of attention but takes the role of facilitator – sets the goals, provides support and resources. Consequently, the combination of classic and digital learning environment enables creativity in the learning process (for both parties), cooperative

learning, development of positive relationships (between students and the teacher as well as among students) and introduces cooperative relationship as a new dimension of learning –teaching process.

Keywords: Moodle learning environment, 7th grade of primary school, required reading, Slovene language, digital literacy, positive relationships, cooperative learning, cooperative relationship

1 Razlogi za uvajanje informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT) v pouk

Uporaba IKT pri pouku je v današnjem svetu digitalnih tehnologij nadvse dobrodošla (npr. v smislu motivacije za učenje), po drugi strani pa nujno potrebna. Kakor koli gledamo: poučujemo digitalno generacijo, ki marsikaterega učitelja, ki z veliko težavo sam pravkar »preklaplja iz analognega v digitalno«, spravlja v hudo zadrego. Učitelji navadno zmotno mislijo, da učenci na področju računalništva pač vse vedo, saj vsakodnevno uporabljajo računalnik za klepetanje in brskanje po spletu, pri tem pa so zelo glasni in dajejo vtis, da so nadvse kompetentni uporabniki računalniške tehnologije. Toda resnica je daleč od tega! Po eni strani se tu in tam še vedno najde kakšen učenec, ki doma nima računalnika, še nekoliko več je takih, ki so doma brez internetne povezave. (Tu bi želela pripomniti, da z uporabo IKT pri pouku med drugim pomembno zmanjšujemo razlike med učenci, ki so socialno ali kako drugače pogojene.) Po drugi strani pa izkušnje kažejo, da so posamezni učenci lahko sicer zelo spretni z računalnikom, vendar so njihova znanja zelo specifična, izrazito ozko usmerjena, tako da o kakšni splošni računalniški pismenosti, ki bi izhajala iz povprečne otroške uporabe, nikakor ne moremo govoriti. Sama sem se o tem prepričala, ko sem se pred nekaj leti odločila, da bom v pouk slovenščine načrtno vključila računalniško tehnologijo. Bila sem namreč mnenja, da je ravno učitelj slovenščine v osnovni šoli tisti, ki je v prvi vrsti dolžan vključevati digitalno tehnologijo v pouk. Moja spoznanja niso bila nič kaj spodbudna. Učenci so se res suvereno pogovarjali v klepetalnicah, niso pa znali npr. poslati elektronske pošte. Že takoj na začetku smo se srečali z zares velikim problemom: kako dostopati do svojega elektronskega naslova z računalnika, ki ni domač, niti eden pa ni znal poslati e-pošte s priponko. Ta večšina je namreč povezana z ustvarjanjem, shranjevanjem in iskanjem datoteke. Tega, npr. koliko učencev zna prenesti fotografije s fotoaparata na računalnik ali poslati fotografijo po e-pošti in jo prej primerno obdelati, sploh nisem preverjala. To so bili torej tisti učenci, ki »vsi« znajo uporabljati računalnik, ampak s tem »znanjem« so si očitno pomagali bolj malo. Sama pa sem bila vedno bolj prepričana, da je dolžnost učitelja slovenščine med drugim tudi računalniško opismeniti učence: učitelj bi moral razviti v učencu kompetence, s katerimi bi uspel reševati splošne težave v vsakdanjem življenju. Z drugimi besedami : otroke smo dolžni vzgojiti v suverene uporabnike računalniške tehnologije. To nam med drugim naroča tudi nov UN za slovenščino, kjer je digitalna zmožnost (pismenost) opredeljena kot ena izmed petih gradnikov razvijanja sporazumevalne zmožnosti.

2 Zakaj sem se odločila za sodelovalno učenje in poučevanje v spletni učilnici Moodle

Spletno učilnico Moodle uporabljam že tretje leto, in sicer v vseh štirih razredih, kjer poučujem. V letošnjem letu zaključuje šolanje prva generacija učencev, ki sem jih poučevala

v kombinaciji s klasično in spletno učilnico. Rezultati skoraj triletnega dela so očitni, zato pri tovrstnem učenju in poučevanju vsekakor mislim vztrajati. V nadaljevanju pa bi rada nanizala tiste prednosti spletne učilnice, zaradi katerih jo bom uporabljala tudi v prihodnje:

1. Spletna učilnica Moodle omogoča različne stile poučevanja: manj zahteven učitelj jo lahko uporablja zgolj kot odložišče/inkubator gradiv; medtem ko ustvarjalnemu učitelju ponuja brezmejni poligon, ko na najrazličnejše načine didaktično prilagaja in ustvarja e-gradiva, nalaga vire in oblikuje različne interaktivne dejavnosti.
2. Gradiva, naložena v spletni učilnici, so tako učitelju kot tudi učencu vedno na voljo, ne glede na prostor in čas.
3. Učencu med drugim omogoča ponavljanje in utrjevanje, učitelju pa nudi brezmejne možnosti za demonstracijo, motivacijo, obravnavo nove učne snovi ...
4. Zaradi sodelovalnega dela razvija pozitivne odnose med učenci kakor tudi med učenci in učiteljem. Poučevanje s spletno učilnico Moodle pravzaprav vpeljuje novo dimenzijo v učenje in poučevanje – interaktivnost oz. partnerski odnos med učenci in učiteljem.
5. V spletni učilnici udeležujemo individualizacijo in diferenciacijo.
6. Razvijamo digitalno opismenjevanje – temeljno kompetenco po novem UN za slovenščino.

3 Obravnava domačega branja v 7. razredu (praktični prikaz sodelovalnega učenja in poučevanja v spletni učilnici Moodle v kombinaciji s klasičnim poučevanjem pri slovenščini v OŠ)

Za praktični prikaz sodelovalnega in učenja v spletni učilnici Moodle sem izbrala 7. razred, in sicer obravnavo domačega branja, pri čemer sem se navezala na nacionalni projekt Rastem s knjigo OŠ, ki poteka pod okriljem Javne agencije za knjigo RS, Ministrstva za kulturo RS, Ministrstva za šolstvo in šport RS in Združenja splošnih knjižnic. Projekt podpirajo tudi Zavod za šolstvo RS, Društvo šolskih knjižničarjev Slovenije in Društvo slovenskih pisateljev v sodelovanju s splošnimi knjižnicami. V sklopu tega projekta vsakemu sedmošolcu podarijo knjigo izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja, letos je bila izbrana pesniška zbirka Toneta Pavčka – Majnice: fulaste pesmi. Da pa podarjena knjiga, še zlasti pesniška zbirka, ne bo prebrana sama od sebe, se učitelji slovenščine še kako zavedamo. Zato skušamo biti pri motivaciji za branje čim bolj inovativni in domiselni, sama sem se v ta namen poslužila spletne učilnice.

3.1 Cilji (posodobljen UN za slovenščino):

- Učenci pridobivajo književno znanje: poiščejo, razumejo in interpretirajo vse temeljne literarnovedne pojme, povezane s poezijo (ritem, rimo, asonanco, aliteracijo, kitico, verz, pesnik, književna oseba, dogajalni čas in prostor, besedne zveze, primere, poosebitve, metafore, okrasne pridevke, retorično vprašanje, rabo slogovnih sredstev).
- Razvijajo sporazumevalno zmožnost, zlasti zmožnost strokovnega nastopanja, ko tvorijo tzv. književnostrokovne govorne nastope.
- Razvijajo pozitiven odnos do branja umetnostnih besedil, zlasti poezije.
- Razvijajo digitalno zmožnost.

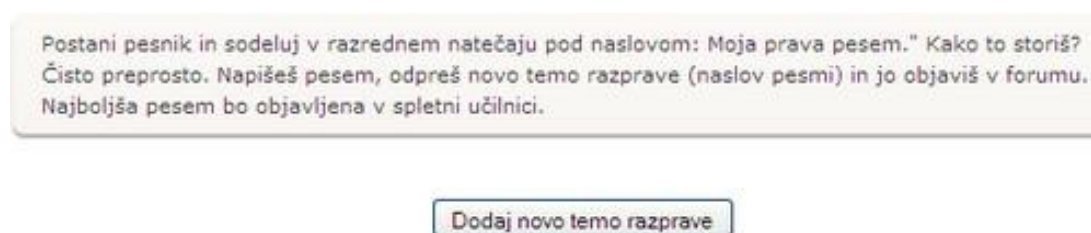
3.2 Opis obravnave

Spletna učilnica za 7. razred (Dragica Brinovec) se nahaja na spletni strani OŠ Primoža Trubarja Laško v zavihku e-učilnice, na spletni povezavi <http://193.2.241.184/moodle/> Obravnava domačega branja je trenutno (6. 6. 2011) del 4. poglavja in nosi naslov Tone Pavček.

Slika 1: Struktura podpoglavja *Tone Pavček*.

Pavčkova pesem *Pesem* mi je služila kot nekakšen uvod v obravnavo domačega branja. *Pesem* sem obravnava v Rokusovem berilu Svet iz besed 7, za demonstracijo pa sem uporabila njihovo istoimensko spletno berilo (<http://www.svetizbesed.com/index.php?t=zgodba&i=135>). Ob zaključku ure sem učence pozvala, naj po zgledu Toneta Pavčka sami napišejo svojo »pravo pesem«. V ta namen sem odprla dejavnost forum. Vse objavljene pesmi so tako učenci lahko videli in izbrali tisto, ki je bila kasneje objavljena v SU.

Slika 2: Navodila za nagradni natečaj v forumu.

Na natečaju v forumu so učenci izbrali naslednjo pesem, ki sem jo objavila v SU.

PESEM

PRAVA PESEM JE NEKAJ,
KAR NAPISATI ZNAŠ
Z MISLIJO SVOJO,
KI NA PAPIR JO DAŠ.

PRAVA PESEM KOT OGENJ GORI
IN KOT ROŽA CVETI.
PRAVA PESEM JE SMEH
IN PRAVA PESEM JE ŽALOST.

PRAVA PESEM JE KOT ZLATO SONCE
IN KOT ČRNA LUNA.
PRAVO PESEM LAHKO NAPIŠE VSAK,
PA ČEPRAV NI VELIK JUNAK.

Slika 3: Izbrana pesem na natečaju.

Tako so učenci postali pesniki ... led je bil prebit, pregrade med njimi in Pavčkom so padle, zato so bili pripravljeni na nadaljnje delo. Pri uri v razredu sem vprašala, kdo izmed njih bi bil pripravljen kaj pripraviti o pesniku in kasneje tudi to predstaviti ob diaprojektorju. Dva učenca sta se takoj javila; doma sta pripravila predstavitev, eden v Powerpointu, drugi v Preziju. (Vse predstavitve učenci oddajajo na posebno mesto v SU, kjer imajo na voljo tudi forum, da za pomoč povprašajo sošolce. Vsako oddano predstavitev vedno pregledam in učencu napišem povratno informacijo. Po navodilih učenec predstavitev po potrebi popravi in jo ponovno naloži v SU – dejavnost »naloge - napredno oddajanje datotek«.) Oba učenca sta pesnika v razredu tudi predstavila. Tone Pavček je postajal učencem vse bolj domač in vedno bolj so postajali pripravljeni za branje pesniške zbirke.

Slika 4: Življenjepis pesnika, izdelan s Prezijem.

Sledila je predstavitev Pavčkove knjige Majnice: fulaste pesmi. Pesniško zbirko sta otrokom predstavila knjižničarja iz Občinske matične knjižnice Laško, ki sta vsakemu izmed njih knjigo tudi podarila. Sedaj so bili dani vsi pogoji, da učenci pričnejo prebirati pesmi. Treba se je bilo samo še dogovoriti, kako bomo to storili. Učencem sem najprej naročila, naj pesniško zbirko v celoti preberejo, da se seznani z vsebino. Hkrati pa so dobili nalogo, da vsak izmed njih izbere po dve pesmi, ki ju bo v SU podrobno predstavil po mojih navodilih, ki jih bom

naknadno objavila. V ta namen sem v SU odprla dejavnost »wiki«, kamor so učenci v vnaprej pripravljeno tabelo od doma vpisali svoja imena ob pesmih, ki so ju izbrali.

Vpiši se, katere pesmi v pesniški zbirki **Majnice: fulaste pesmi** v boš natančneje predstavil.
(Pesmi iz cikla Drobčinice niso vključene. Te lahko krasno uporabiš kot sklepno misel v zaključku.)

Ogled Uredi Povezave Zgodovina

Majnice: Fulaste pesmi

Nekaj je v zraku	Lucija
Novo	Tina
Deklica in drevo	Lucija
Junak	Žar
Nova faca	Alexandra
Ful gazela	Žar
Zvezek z zvezo	Matej
Osvajanje	Aleksandra
Njena zgodba	Aleksandra
Sošolka	Mateja
Repetent	Matej

Slika 5: Izbor učencev.

Da bi učenci kar se da dobro analizirali pesmi, sem jim v SU objavila Malo literarno teorijo, sestavila sem spletno stran, kamor so lahko vedno pogledali, če so naleteli na pojmovno težavo.

PT ► SLO7 ► Viri ► Naša mala literarna teorija Posodobi: Vir

TEMELJNA (misel) je bolj neposredno izražena tema. Je poglobljena misel, avtorjevo miselno sporočilo, ki ga vsebuje posamezno delo. Dobimo jo kot odgovor na vprašanje, kaj sporoča to delo.

VERZ ali stih je vrstica v kitici pesmi.

KITICA je osnovna enota pesmi, sestavljena iz najmanj dveh verzov. Je torej zveza dveh ali več verzov.

GLASOVNE FIGURE

Soglasniški stik ali aliteracija je ponavljanje istega soglasnika na začetku dveh ali več zaporednih besed oz. ujemanje soglasnikov na začetku besed (Pevca poje pesem/Vedra višnjevitost višnav).

Asonanca ali samoglasniški stik je ujemanje enakih samoglasnikov (... krog mene stene večne ječe/... zvonovi zagrebški pojo/pojo, da še nikdar tako).

Polni stik ali rima je zvočno ujemanje glasov od zadnjega naglašene zloga naprej. Zlogov je lahko več ali pa je samo eden — tudi ujemanje zgolj zadnjega naglašene samoglasnika štejemo za rimo. Gre za ujemanje glasov ob koncih verzov.

Poznamo več vrst rim:

- **zaporedna**: a,a,b,b
- **prestopna**: a,b,a,b
- **oklepajoča**: a,b,b,a

Slika 6: Mala literarna teorija.

Sledila je nova, ključna naloga. Učencem sem odprla novo dejavnost, kamor so objavljali svojo razlago pesmi po vnaprej pripravljenih navodilih. V ta namen sem pripravila dejavnost »slovar«, in sicer zato, ker le-ta dejavnost omogoča, da vsi vidijo vse, kar kdo objavi, poleg tega pa lahko objavljajo tudi komentarje. Na ta način sem dosegla, da so spremljali delo drug drugega in se tudi ustrezno odzivali.

Slika 7: Navodila za interpretacijo pesmi.

Da bi imeli učenci nekoliko lažje delo in da so bili pravilno usmerjeni, so potrebovali zgled. Zato sem jim v SU sama objavila svoj primer interpretacije ene izmed pesmi; v razredu pa sem jim povedala, da je to zgledni primer za vse ostale, ki sledijo.

5 (Dvogovori):
5 (Dvogovori) str. 47-48

Pesem govori o fantu in dekletu. Eden izmed njiju (lahko je to fant in dekle) je še vedno pod vtisom dogodka pred enim dnevom, ko sta s fantom oz. dekletom z roko v roki sedela v zatemnjeni kinodvorani. Filma nista spremljala, pomembna jima je bila le njuna ljubezen, ki jo je na koncu prekinila "nasilna" luč. Sedaj čakata na drugi del filma - "tistega s prvim poljubom".

Pesem ima **pet kitic**, vsaka kitica po **štiri verze**.

Ideja/sporočilo: Kadar si zaljubljen, te okolica prav nič ne zanima, živiš le v pričakovanju naslednjega srečanja.

Rima je prestopna (a, b, a, b - platno - enkratno; figure - ure).

Anafora: Še zmeraj .../Še zmeraj.

Okrasni pridevki: zatemnjeni kinodvorani, luč ostro nasilna ...

Poosebitev: ... ko čez platno/ tečejo neke tuje figure
Moja roka v tvoji dlani/ čuti mravljičnost prijema.

Metafora: mravljičnost prijema (vzemerjenje)
ljubezenska ura (čas, ko pride ljubezen)

Komparacija: ... kot da se božje in zemno v enem telesu brati

Slengovska beseda: z enim šubom (naenkrat)

Dragica Brinovec

Slika 8: Zgledni primer.

Temu primeru so počasi začeli slediti še ostali. Pri vsaki učni uri smo si vzeli nekaj minut časa, da smo skupaj pogledali, kaj smo novega naredili in skupaj razjasnili, če so se pojavile kakšne težave. Opozarjala sem jih na strokovne napake in na stičnost ločil. Učencem sem odprla tudi forum, ki je bil namenjen temu, da drug drugemu pomagajo pri nejasnostih, vendar so dosti raje podebatirali v okviru učne ure.

6 (Pisma):

6 (Pisma)

6 (Pisma) str. 29

Pesem govori o lepem dnevu in njemu rojijo po glavi same vesele polke in valčki. Na vratih se pojavi Sneguljčica s sedmimi palčki. Pridejo žlahtneži na delo. Če hoče mu jih pošle v njegov zaklenjen gaj. Palčki mu pospravijo sobo, Sneguljčica mu omehča šobo, ki jo drži.

Pesem ima **štiri kitice**, vsaka kitica po **štiri verze**.

Ideja/sporočilo : Ko si zaljubljen, vidiš Sneguljčico, ter sedem palčkov na vratih.

Rima : mehak - trak, preje - smeje, glavi - pojavi, valčki - palčki, čaj -gaj, znanjem - pisanjem.

Anafora : /

Okrasni pridevek : čipkaste preje, srebrn trak, zaklenjeni gaj.

Poosebitev : potok misli, naj ti palčki pospravijo sobo.

Metafora : žlahtneži moje žlahte (sorodniki)

Komparacija : Kot da se deklica smeje.

Slengovska beseda : žlahta (sorodniki), šoba (ustnice)

Slika 9: Primer učenca.

Sem pa bila kmalu prijetno presenečena, ko sem opazila, da so pod vnose pričeli pisati komentarje in si tako medsebojno pomagati. Ravno zaradi tega sem se kasneje odločila, da morajo za govorni nastop pripraviti eno svojo pesem, ena pa je lahko od koga drugega. S tem sem dosegla, da so čim bolj natančno spoznali tudi pesmi, ki so jih razlagali ostali.

Slika 10: Komentarji učencev.

Zanimivo je, da se učenci, ki se sicer v drugih dejavnostih izražajo knjižno, v klepetih in forumih izražajo manj knjižno. To njihovo razvado jim dopustim, saj sicer vedno upoštevajo okoliščine sporočanja.

Vse vnose učencev sem redno spremljala in jih tudi ustrezno spodbujala. Ko so bolj ali manj vsi končali, sem jim v SU (potem smo seveda še enkrat natančno prebrali projicirano v učilnici) naložila wordovo datoteko s podrobnimi navodili za govorni nastop. Istočasno pa sem jim oblikovala »nalogo – napredno oddajanje datotek« z naslovom *Oddaj svojo pripravo na govorni nastop*.

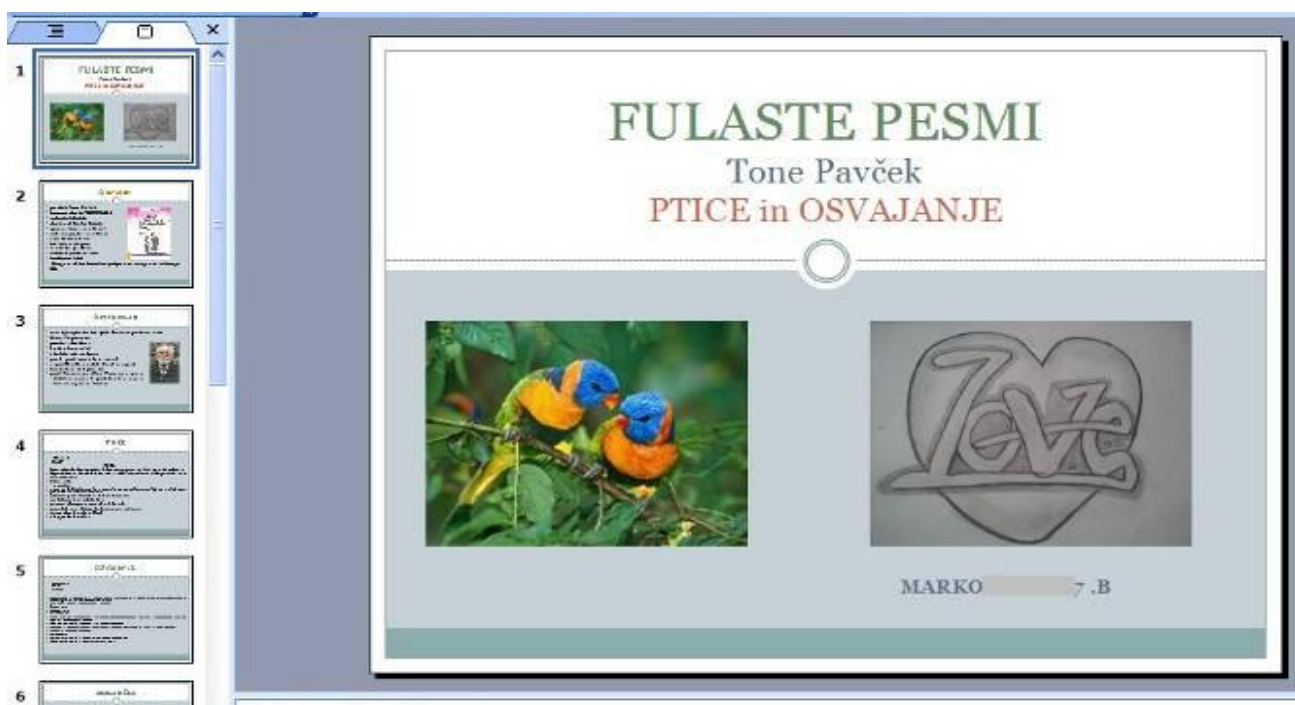
Oddaj svojo e-pripravo na govorni nastop. Pri oblikovanju bodi čim bolj izviren, seveda pa ne pozabi na jezikovno pravilnost (zlasti na velike začetnice in končna ločila v naštevalnih enotah) in na zapis s **ključnimi besedami**.

Veliko ustvarjalnosti in dober izdelek ti želim!

D. Brinovec

Slika 11: Naloga: Oddaj svojo pripravo na govorni nastop.

Oddajanje predstavitev sem zopet spremljala v razredu in učence spodbujala. Ko so svoje predstavitve v večini oddali, smo jih v razredu skupaj pregledali in se pogovorili, kako bi jih izboljšali. Če je bilo potrebno, so predstavitve popravili in jo ponovno naložili. Sedaj se je bilo potrebno samo še dogovoriti, kdaj bom pričela ocenjevati govorne nastope. Ocene so bile brez izjeme zelo lepe. Že dolgo nisem videla toliko žara, zavzetosti in ponosa v otroških očeh kot ravno ob teh predstavitvah. Ocena je bila dejansko plačilo za velik trud, ki so ga vložili v delo. Pri tem pa sem imela ves čas občutek, da so pri delu uživali.

Slika 12: Prva petica za 1. govorni nastop.

4 Zaključek

Digitalna tehnologija vse bolj ostaja sestavni del pouka slovenščine. Učitelj mora biti usmerjen na posameznega učenca, spremljati proces učenja in še zlasti napredek, gre za skrajno obliko individualizacije in diferenciacije. Moodle ju vsekakor omogoča, njegova največja prednost pa je poleg digitalnega opismenjevanja sodelovalno delo učencev, kar ima za posledico razvijanje pozitivnih odnosov med učenci kot tudi med učenci in učiteljem. V vzgojno-izobraževalnem procesu se vzpostavlja partnerski odnos med učencem in učiteljem. V okolju sodobne tehnologije se nič kolikokrat zgodi, da se vlogi učenca in učitelja

zamenjata, pri čemer ne slabi učiteljeva avtoriteta. Sodelovalno delo v SU je motivacija za učence, vendar nikoli sama po sebi, ves čas jo je treba negovati, kajti vsako učenje je naporno. Zato mora učitelj ves čas budno spremljati delo v spletni učilnici in vse preveriti v klasični učilnici.

V preteklosti so se po različnih forumih v spletnih skupnostih za slovenščino vile debate, v katerih so učitelji, nenaklonjeni digitalni tehnologiji, zatrjevali, da le-ta ne bo nikoli nadomestila pristnega osebnega stika s knjigo. S to trditvijo se absolutno strinjam. Je pa res, da to tudi ni njen namen. Je pa pogosto most od človeka do človeka in od knjige do človeka – tako kot v spletni učilnici Moodle na primeru domačega branja.

Viri in literatura:

Posodobljen UN za slovenščino, dosegljiv na

http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf (6. 6. 2011)

Spletna učilnica za slovenščino OŠ Primoža Trubarja Laško, dosegljiva na

<http://193.2.241.184/moodle/course/view.php?id=9> (6. 6. 2011)

Sulčič, V. & Sulčič, A. (2006). Navodila za uporabo e-učilnice FM. Navodila za učitelje. Koper: Fakulteta za management Koper.

Zabukovec, A. (2006). Vodnik po spletni učilnici Moodle. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Žveglič, M. (2008). Raba IKT za razvijanje sporazumevalne zmožnosti pri pouku slovenščine v 3. Triletju osnovne šole in gimnazij, Vzgoja in izobraževanje, 5: 40-45.